

SULTAN HATUN SENEDİ

M. ZEKİ ORAL

Türkiye Selçuklu devri mahkemelerinden alınmış olan, iki senet ele geçmiş, türlü bakımlardan incelenerek neşredilmişti¹. Bunlar Türk Tarih Kurumu Belleten'inde tekrar yayınlandı². Senetlerin hukukî yönlerden tahlilleri de yapıldı³. Sultan Hatun senedi bunların üçüncüsüdür. Selçukî tarihinde bir hükümdar kızının adını tesbit etmesi bakımından bunun diğerlerinden üstün bir değeri vardır. Bu da Selçuklu mahkemelerinden alınmıştır. Hususî ellerde kalmış olmasına rağmen bugüne kadar yaşayabilmiştir⁴. Samanî âharlı bir kağıt üzerine Selçukî neshi (el yazısı) ile yazılmıştır. Baş tarafında kalınca harflerle "Sultan Hatun" adı ve sol yukarısında dört satırlık tevkî' yazısı vardır. Metni 14 satırdır. Sonunda 9 tane şahit adı vardır (Resim 1). 2 Cm. genişlikte, katlanarak küçük bir tomar şekline sokulmuş olan vesikada —resimde görüldüğü gibi— kırıklar hasıl olmuş, kenarları ıslanmış, kâğıdın, yazıların rengi solmuştur. Vesikanın sol tarafı baştanbaşa aşınmış ise de, kelimelerde fazla eksilme olmamıştır.

Metin emsali ile de karşılaştırılarak okunmuş ve aşağıya yazılmıştır :

¹ Anıt Dergisi, sayı 16-19.

² Sayı 62 s. 251-260.

³ İlahiyat Fakültesi Dergisi sayı 1951-1 s. 41.

⁴ Yaptığımız geziler esnasında Anadolu'nun kaza ve köylerinde ve bilhassa müteveli, tekkenişin, zaviyedar, imam, hatip gibi vakıflarla ilgili, vazifeli kimseler elinde vakfiye, ferman, berat senetler, yazma kitaplar gibi birçok tarihî vesikalar görülmektedir. Artık sahiplerine bir hak ve menfaat temin etmekten uzak kalmış olan bu evrak —sahipleri nazarında— kıymetten düşmekte, sağa sola atılmakta ölümler, yangınlar, zelzeleler dolayısıyla de mahvolup gitmektedirler. Üniversitelerimizden birinde, yahut Müzeler Umum Müdürlüğü emrinde bir Selçuk Enstitüsü kurulmalı, bu gibi vesikalar da orada toplanarak muhafaza altına alınmalıdır. Bu işin millî tarihimiz için bir vazife olduğuna inanarak teklif ediyorum.

سلطان خاتون

- 1 — ثبت مضمونه عندى [وانى حكمت بصحته *]
- 2 — المذبور كتبه اسمعيل بن [*.....]
- 3 — الحاكم بدار النصر توقاد .
- 4 — حماها الله تعالى فى [تاريخه]
- 1 — لما ثبت وكالته شجاع الدين اغرلو بن عبدالله عن ملكة المعظمه [.....]
- 2 — بيحة السعادات فاتحة الخيرات سلطان خاتون بنت سلطان المغفور
- 3 — ركن الدين قلنج ارسلان بن كيخسرو بالاقرار عليها بالبيع [بما يأتى ذكره]
- 4 — بشهادة تاج الدين ابو بكر بن احمد الفونى وصارم الدين يحيى بن عبدالله
- 5 — عتيق سعد الدين مبارك فاقر الوكيل المذكور اقراراً صحيحاً شرعياً
- 6 — انه باع من الامير الكبير مفخر الامرا حسام الدين كندغدى بن [عبدالله؟***]
- 7 — دام علوه ما كان ملك موكله وفى يدها وتحت تصرفها وذلك جملة المزرعة
- 8 — المعروفه بارقين الكائنة بقربه تُدعى عيسى مشهد من اعمال توقاد
- 9 — المتصلة حدودها باراضى القرية المذكوره وارضى قريه قيزلوقياسى ومزرعه [.....]
- 10 — يعرف بسكر دجك وباراضى قريه قاسن بجملة حدودها وحقوقها
- 11 — بيوتها وارضيتها مراحتها وساير حقوقها الداخلة والخارجة
- 12 — ثمن مبلغ ثلثايه درهم فضى رايح الثلث من ذلك مايه درهم من [المذاكر]

* [] işaretli içine yazılmış kelimeler emsali vesikalarla mukayese edilerek ilâve edilmişlerdir.

** [.....] işaretli olanlar vesikada hiç görülmiyecek kadar silinmiş kelime ve cümleleri gösterir.

*** [...?—] işaretli kelimeler kısmen silik olup okunuşları şüpheli olanlardır.

13 — شرا صحیحاً شرعياً مقروناً بجملة شرايطه المعتبرة والمراعات (؟)

14 — بحق الايجاب والقبول وامر بوصول الثمن اليه جرى [وحرر؟]
في الثامن والعشرين

15 — من ذى الحجه سنه اثنين وسبعماية

يشهد بما فيه	بكواهى	يشهد بما فيه	يشهد بما فيه
رسول بن محمد	اغلبك بن عمر	سراج ابن محمود المخضر	محمد بن اسمعيل المتنقه

از [.....] كواهى
ارسلان

بكواهى
تمای بن احمد

بكواهى
آلى بن ابو بكر

بكواهى
محمد بن احمد شاه
[ارید ؟]
بكواهى
[جر ؟]

VESİKANIN MEALEN TERCÜMESİ

Maksat anlaşıldı (vesikanın mazmunu yanımda sabit oldu). Doğruluğuna hükmettim. Bu tarihte Darün'-Nasr (دارالنصر) Tokat - Ulu Tanrı esirgesin - hâkimi olan (Bir kelime siliktir.) oğlu İsmail onu yazdı.

Keyhusrev oğlu esirgenmiş, mağfired olunmuş, Rüknüddin Kılıç Arslan'ın kızı, yüksek talihli, hayırların başı (fâtıhası) büyük Kıraliçe (Melike) Sultan Hatun'un vekili Abdullah oğlu Şüca üd-Din Uğurlu'nun satış hakkındaki ifadesi (ikrarı) ve Ahmet Foni oğlu Tac üd-din Ebubekir ile Sa'd üd-din mubarek'in azatlı kölesi Abdullah oğlu Sârim üd-din, Yahya'nın şahitlikleriyle Abdullah oğlu ve beylerin iftihar ettiği büyük bey Hüsam üd-din Gündoğdu —yüceliği devamlı olsun— dan adı geçen Şüca üd-din Uğurlu vekâleti hesabıyla aşağıda yazılı mezraayı satın aldı. Bu suretle Sultan Hatun'un eline ve tasarrufu altına geçmiş olan, Tokat'ın İsa Meşhet köyünde kâin Arkın mezraası ki bir tarafı adı geçen İsa Meşhet köyü arazisi, diğer tarafı Kızlukayası köyü arazisi, üçüncü tarafı Seğirdicek mezraası, dördüncü tarafı Kasım köyü arazisi ile hudutlanmıştır. İşte bu mezraa bütün

hudutları, hakları, evleri, arazisi, gezinti yerleri ve başka içten, dıştan hakları ile ve rayice göre 300 dirhem gümüş mukabilinde —ki bunun üçte biri 100 dirhemdir— cümle muteber şartlara, din esaslarına uygun ve doğru olarak alındı, verildi. Bedeli ödendi. Satış muamelesi 702 Hicret yılı Zilhicce ayının 28 inci (13 Ağustos 1303 salı) günü cereyan etti ve yazıldı.

* * *

Senedin yazıldığı 13 Ağustos 1303 tarihinde Anadolu Selçuklu devleti yaşıyordu. Moğollar'ın Anadolu'ya şiddet ve zulümle idareye çalıştıkları o yıllarda Alâ üd-din Keykubat III. İsfahan'a davet olunarak idam olunmuş, yerine Gurra-i Şevval 702 de ⁵ Mes'ut II. ikinci defa olarak hükümdar tayin edilmişti. Vesikamız Sultan Mesud'un bu ikinci culûsundan iki ay kadar sonra yazılmıştır. Mes'ud II. vesikada adı geçen Kılıç Arslan IV. ün kardeşi Keykâvus II.nin oğlu, Sultan Hatun'un da amcazâdesidir.

Şu umumî mütalâadan sonra vesikada adı geçen kimselere gelelim. Mezraayı satın alan Sultan Hatun'un babası Kılıç Arslan IV. ile dedesi II. Keyhusrev Anadolu Selçukileri devletinin hükümdarlarından. Haklarında birçok yazılar yazılmıştır. Selçuklularla ilgili kitaplarda malûmat vardır. Onları tekrara lüzum görmüyorum. Bu devletin son yıllarında geçmiş vukuata dair geniş bilgilere sahip değiliz. Hükümdar kızları ve aileleri şöyle dursun erkek evlâtlar, içtimaî ve siyasî olaylar bile hakkiyle tesbit olunamamıştır. Şayanı şükrandır ki, Kılıç Arslan IV.ün aile ve kızları bazı vak'alar dolayısıyla tarihe geçmişlerdir. Önce bu tarihî malûmatı, sonra Sultan Hatun'u meydana çıkarmaya çalışalım.

Gömeç Hatun :

Kılıç Arslan IV.ün ailesi Gömeç Hatun'un adı Selçuklu devrine ait metinlerde geçmektedir.

a) Tokat (Danışmend ili) kadısı olan Kemal üd-din Kâbi 656 H. ⁶ yılında Keykâvus II. ile devlet işlerini görüşmek üzere Konya'ya

⁵ Düvel-i İslâmiye s. 212.

⁶ Tokatda Kâbî camii vardır. Cami Osmanlı devrinde tamir görmüş ve eski üslubu bozulmuştur. Bundan başka Tokat'da Kâblî mahallesinde Mehmet paşa camii, yanında zaviyesi vardır. Zaviyenin üç satıklık ve 934 H. tarihli kitabesi bulunmaktadır İsmail Hakkı Uzunçarşılı, (Kitabeler. s. 34). Zaviyenin güney tarafındaki bahçe içinde kâblizâdelere aid aile mezarlığı da vardır.

gelmişti. Konya âlimlerinden birkaç tanesi ona Hazret-i Mevlâna ile de görüşmesini tavsiye etti. Kendisi bu vazifeyi bazı sebepler yüzünden ihmal eylemişti. Bu sefer dostları ile birlikte Hazret-i Pîr'in ziyaretine gittiler. Hazret kendilerini iyi karşıladı. Dinin büyükleri olduklarını söyleyerek iltifatta bulundu. Kadı Kemal üd-din Hazret-i Mevlâna ile görüşürken duyduğu hakikatların hayranı oldu. Bu kadar bilgileri başka kimseden duymamış bir kitapta okumamıştı. Oğullarını mürid yaptı. Hazretin şerefine ziyafet vermek, kendisi de mürit olmak istedi. Karatay medresesinde verilecek olan ziyafet esnasında ve sonunda misafirlere sunulmak üzere şeker şerbeti hazırlanacaktı. O zamanlar halk zengindi. Evlerde böyle sık sık verilen ziyafetlerde çok sarfedildiği için memlekette şeker darlığı baş göstermişti. Bakkalarda ancak 30 zenbil şeker bulabildiler. Bu miktarın kâfi gelemeyeceğini düşünerek Kılıç Arslan'ın aslen Tokatlı olan ailesi Gömeç (Anadolu halk dilinde gömeç) hatuna⁷ başvurdu. Ondan da 10 zenbil şeker aldı. Bunlar kâfi gelir mi, biraz da bal şerbeti hazırlatayım mı?.. diye düşünürken Hazreti Mevlâna görünmüş :

— Şerbet kâfi gelmezse su ilâve ediniz, demiş gitmişti. Tecrübe ettiler. Su döktükçe şerbetin tadı artıyordu. Bu hal Hazreti Mevlâna'nın kerameti ve himmeti berakâtı ile olduğu Kemal üd-din'in aklına geldi. Bağlılığı kat kat oldu. Hülâsa edelim. Ziyafete Sultanlar devlet adamları, zamanın bilginleri geldiler. Emsalsiz bir toplantı ve sema oldu.

Bu hikâye Gömeç Hatun'un IV. Kılıç Arslan'ın ailes ve aslen Tokatlı olduğunu anlatması bakımından çok değerlidir. Hikâye Gömeç Hatun'un kadı Kemal üd-din Kâbi'nin akrabası olması ihtimalini de hatıra getirmektedir. Zira Kadı'nın servet ve nüfuzu oğullarının kadı ve bhusus Atabey olmasında Gömeç Hatun'un delâlet ve tesiri olduğu düşünülebilir⁸.

Vilâyeti Rum tahrir defterinde (S. 42) kâblu oğlu hankahı'nın adı geçer ayrıca kâbluoğlu zaviyesine Kazovada Bandıraz, Vazya, Boğra, Çayköyleri ve Derbend Borucan mezraası Mardos oba, Venk köyleri vakfolunmuştur. (Aynı defter S. 31. 32. 37. 38. 49. 50).

Kâblu soyu hakkında bazı malumat ve bir şecere yayınlanmıştı. Türk Tarihi kongresi zabıtları S. 439.

Tokadda bu aileye Kâbilizadeler derlerdi. Bende öyle bellemişim. Bu tarihi incelemeler gösterdiği bu tarihî sulâle Kâbilideğil Kâbi, Kâblı, Kâblu zadelerdir.

⁷ Tokat'ın Kazova bölgesinde Gömeç köyü, Ayrıca Sinop ve Kastamonu köylerine bağlı Gömeç mahalleleri de vardır. *Meskûn yerler kılavuzu* s. 424.

⁸ Menaki bül - Ârifin tercümesi, matbu nüsha, C. I, s. 193-195.

b) Sultan Rûkn üd-din Kılıç Arslan IV. ailesi Gömeç Hatun anlatırdı ki, birgün sultanlara mahsus olan eski sarayda akrabaımız ve diğer kadınlarla oturuyorduk. Hazret-i Mevlâna ansızın içeri girdi :

— Çabuk, çabuk dışarı çıkınız..! dedi. Baş açık, yalınayak dışarı fırladık. Hepimiz dışarı çıkınca sarayın sofası çöktü. Hayretler içinde kaldık. Bizi bu felâketten kurtardığı için Hazret-i Mevlâna'nın ayaklarına kapandık ⁹.

c) Gömeç Hatun'un yüksek vasıfları hakkında Sultan Velet divanında bir kaside vardır¹⁰. Bütün bu mehazlarda Gömeç Hatun'un çocuğu, dolayısıyla Sultan Hatun adında bir kızı olup olmadığına dair bir kayıt yoktur.

Fatma Hatun :

IV. Kılıç Arslan'ın Fatma Hatun adında başka bir ailesi olduğunu kızı meşhur Selçuk Hatun münasebetiyle yine Sultan Veled divanından öğreniyoruz. Sultan Velet Hazretleri Selçuk Hatun'un maddî ve mânevî güzelliklerini, asaletini, tatlı tatlı anlatırken¹¹ anası Fatma Hatun'dan da bahsetmektedir. Fatma Hatun hakkında sitayişkâr mısrağlar varsa da hal tercümesine dair malûmat yoktur. Bütün mehazlar Selçuk Hatun'un güzelliğini, yüksek talihini öğmekte mütefektirler. Kendisi, kardeşi Keyhusrev III ün hükümdarlığı zamanında İlhan Abakın oğlu ve ilhanîlerin IV. hükümdarı Argun Han için Tebriz'e gelin getirilmiş düğünü orada yapılmıştı ¹². 10 Mart 1291 tarihinde ¹³ Argun Han'ın ölümü üzerine tekrar Anadolu'ya gelerek Tokat ve Niğde'de şahane bir hayat sürmüş, nihayet 732 H. yılında vefat eylemiştir. 712 H. yılında yani sağlığında yaptırmış olduğu ve Türk sanatının şaheserlerinden olan Niğde'deki türbesine defno-

⁹ Aynı eser cilt: I. s. 396, Sipehsâlâr menakibi. Mithat Baharî tercümesi, s. 125, Ahmet Avni tercümesi s. 9.

¹⁰ Sultan Veled Divanı, matbu nüsha s. 252. Bu kasidenin tercümesi aynı eserin mukaddimesi s. 85 de yazılıdır. Diğer bir tercümesini Akpınar Dergisi s. 41-43, s. 2 de neşretmişim.

¹¹ Sultan Veled Divanı s. 253. Bu manzumenin bir tercümesi aynı divanın mukaddimesi s. 90, başka bir tercümesi Akpınar sayı 41-42, s. 2 de neşredilmişti.

¹² Düvel-i İslâmiye s. 213, Yazıcı Ali Selçuknâmesi s. 772, 774, 777, Hayrullah Ef. tarihi cilt: I, s. 107, Aksarayî tercümesi s. 181, Münecim başıya göre Anadolu Selçukluları s. 77, Münecimbaşı, Gelinin Azerbaycan'a götürüldüğünü yazar.

¹³ İslâm Ansiklopedisi Cilt: I, s. 561. Argun Han hakkında burada pek kısa bilgi verilmiş, Selçuklularla münasebetinden hiç bahsedilmemiştir.

Sultan Hatun senedi.

lunmuştur ¹⁴. Bazı me hazlar bu hatunun 665 H. yılında Argun Han'a gelin gittiğini yazarlar ¹⁵. Diğer bazılarında ise bu hâdisenin 675 te cereyan ettiği kayıtlıdır ¹⁶. Bu hususta yaptığım son incelemeler ikincilerin haklı olduklarını göstermektedir. Şöyle ki: 664 H. yılı Cemazi ül-âhîrinde IV. Kılıç Aslan şehit edilmiş, oğlu Keyhusrev III. iki buçuk yahut dört yahut altı yaşlarında olarak tahta çıkarılmıştır. İlhan'ın talebi üzerine kız kardeşi Selçukî Hüdavend Hatun ¹⁷ Abakahan'ın oğlu Argun Han'a namzet kılınmış, gelen yarlğ gereğince sahip Fahr üd-din Ali, Muin üd-din Süleyman Pervane gibi beylerin muhafazasında olarak gelin alayı Tebriz'e hareket etmiştir. Bunlar gitmekte olsunlar, Muin üd-din Süleyman Pervane'nin emriyle adamlarının tahrikleri yüzünden Selçuk beylerinden ordular kumandanı Hatır oğlu Şeref üd-din Mesut ve kardeşi Ziya üd-din Kayseri'de isyan ettiler. Hükümdarı alarak Niğde'ye getirdiler. O zaman Niğde ordu merkezi idi ¹⁸. Adına Dar ül-Pehliviye de derlerdi. Bu isyanın teferruatı kitaplarda uzun uzadıya yazılmıştır. Bize lâzım olan burada hâdisenin dolayısıyla Selçuk Hatun'un gelin gitme tarihinin tesbitidir. Gelini getirenler emanetleri teslim ettikten ve birçok iltifatlar gördükten sonra avdet ettiler. Anadolu hudutlarına geldikleri vakit isyandan haberdar oldular. İlhan'dan yardım istediler. Şehzade Gongurtay kumandasında kuvvetli bir ordu ile Anadolu'ya geldiler. Muin üd-din Pervane bu ordunun kumandanlarına Keyhusrev III.ü takdim etti. İsyanda parmağı olmadığını iddia ve hükümdarı müdafaa etti. Kumandanlar kabul ve Keyhusrev'i teselli ettiler.

Keyhusrev'in 664 yılında ve 6 yaşında olduğu halde tahta çıkarıldığı bir sene sonra yani —birinci gurup me hazların ifadelerine göre— 665. H. yılında kız kardeşinin gelin gittiği kabul edilse, gelinin

¹⁴ Selçukî Hüdavent hatun hakkında yaptığım etütler Niğde Akpınar Dergisinin 39 ncu sayısında ve ayrıca bir broşür halinde neşredilmişti.

¹⁵ Yazıcı Ali Selçuknâmesi s. 777; İsmail Hakkı, Kitabeler, s. 97; Halil Ethem, Kayseriye şehri, s. 99.

¹⁶ Müneccim başıya göre, Anadolu Selçukluları s. 77, Sultan Veled Divanı mukaddimesi, s. 58.

¹⁷ Aksarayî tercümesi, s. 181 de kızın adı Sultan Hatun yazılmış ise de diğer me hazlardaki sarahate göre (Sultan)ın burada isim değil sıfat olarak kullanılmış olduğunu kabul ediyoruz. Esasen Aksarayî metninde isim yoktur. Türk Tarih Kurumu tab'ı s. 100.

¹⁸ Aksarayî tercümesi s. 179.

gitmesi, gelin alayının avdeti en çok 5-6 ay içinde¹⁹ vukua geldiği düşünülse o zaman Keyhusrev'in 7 yaşında olması icabeder ki 7 yaşındaki çocuğun Hatiroğlu isyanında medhaldar olmadığını Moğol kumandanlarına söylemek ve onların teselli etmeleri mânasız kardı. Bununla beraber Hatiroğlu isyanını müteakkip Konya'da zuhura gelen cimri hâdisesinin sonlarına doğru Keyhusrev III.ün Cimri ile harp edip muzaffer olduğunda bütün mehazlar müttetikler. Gelin alayının 665 H. yılında gittiğini yazan kitapların noktai nazarlarına uyulsa bu birbiri ardınca cereyan eden vukuatın 665—667 yıllarında olmuş bulunduğunu kabul etmek icabederdi ki, o zaman 7-9 yaşlarında bulunan hükümdarın Cimri askeri ile harp ettiği kabul edilmiş olurdu. Baybars tarihi gibi yabancı kaynaklar bu hâdisenin 674—676 H. yıllarında olduğunu göstermekte son yıllarda ele geçen Cimri meskükâtı bunları teyit etmektedir. Şu hakikatlere dayanarak Selçuk Hatun'un 674 yılı sonlarında yahut 675 yılı başlarında gelin gitmiş olduğunu kesin olarak söyleyebiliriz. Herhalde Yazıcı Ali Selçuknâmesinde ve *خمس وستين و ستايه* şeklindeki yazılı bulunan tarihte bir istinsah hatası olduğu doğrusunu *خمس و سبعين* bulunan tarihte bir istinsah hatası olduğu doğrusunu *خمس و سبعين* bulduğu olacağı kanaati hasıl olmaktadır.

Gazâlîye Hatun: Karaman oğlu Mehmet Bey, 676 H. yılı Zilhicce ayının 10 ncu günü Selçuk tahtına çıkardığı Gıyas üd-din Siyavuş (Cimri) namına hutbe okuttu. Para bastırıldı. Selçuk sultanlarından bir kız ile de evlendirmek suretiyle Cimri'nin hükümarlığını takviye etmek istedi. Kılıç Arslan'ın ailelerinden Gazaliye Hatun'dan kızı Sultan Hanım'ı istediler. Gazaliye Hatun cihaz tedariki bahanesiyle dört ay mühlet istedi²⁰. Ancak bir ay kadar süren Cimri hâdiseleri neticesinde Karamanoğulları tenkil, Cimri de malûm şekilde katledilmiş olduğundan bu evlenme bittabi vaki olamadı. Ancak bu vesile ile Gazaliye Hatun'un adı ve Kılıç Arslan'ın bu kadından doğma bir kızı bulunduğu tarihlere geçmiş oldu. Yukarıda ve Selçuk Hatun münasebetiyle yazıldığı gibi Selçuk Hatun'un henüz gelin gittiği yani Anadolu'da bulunmadığı yıllarda zuhura gelen Cimri vak'asında Gazaliye Hatun'dan istenilen kızın Selçuki Hüdavent Hatun'dan başka birisi olduğu şüphesizdir.

¹⁹ Konya'dan Tebriz'e bir ayda gidiliyormuş. Aksarayî tercümesi s. 176.

²⁰ Hayrullah Ef. tarihi cilt: I, s. 111, Yazıcı Ali Selçuknâmesi s. 809, İbni Bibi Muhtasarı Tercümesi s. 293.

Şu halde şimdiye kadar Kılıç Arslan IV.ün iki kızı bilinmiş oluyor. Birisi meşhur ve mezkûr Selçuk Hatun ²¹ diğeri vesikamızla meydana çıkan Sultan Hatun'dur.

Cimri için istenilen kızın —aksi sabit oluncaya kadar— bu Sultan Hatun olduğunu kabul etmek mümkündür.

Vesikada adı geçen diğer şahıslar :

Buraya kadar vesikada adları yazılı hükümdar ve mensuplarını görmüş olduk. Bunlardan başka muhtelif vesilelerle isimleri yazılmış kimseler de vardır.

1— Vesikayı tanzim ve doğruluğuna hükmetmiş olan Tokat kadısı İsmail'dir. Vesikada İsmail'in babası adı silinmiştir. Kitaplara Sad üd-din İsmail-El Rumiki olarak adı geçen zatın bu olması ihtimali vardır ²².

2— Şüca üd-din Uğurlu.

Satış işlerinde Sultan Hatun'un vekilidir. Mehazlarda Uğurlu adında bazı zevat varsa da senelere ve tarihi olaylara uygunluğu bakımından buna yakışan bir kimse bulunamamıştır.

3— Tac üd-din Ebubekir, Bin Ahmet-ül Foni :

Vesikada şahit olarak adı geçer. Karaman'ın 20 km. doğusunda ve Sıdırova köyünün karşısında 2628 dönüm bir arazi vardır. Buraya Foni çiftliği derler. Bu çiftlik 22 Cemaziülahir 660 tarihinde Kılıç Arslan IV. tarafından Ahmet oğlu Abd ül-Muhsin'e temlik edilmiştir. Eski kayıtlarda Sıdırova köyü sınırları içinde bir mezraa olarak yazılan bu arazi de bir köy kurulmuş olmalı ki, sonraları Foni kariyesi adı ile de anılmaya başlanmıştır. Bu arazi Mehmet oğlu Hazinedar Yusuf oğlu Mehmet Bey tarafından Rebi ül-evvel 896 H. tarihinde vakfolunmuş, Mehmet Bey'in oğlu Ali zamanında ve 912 H. yılında yapılan tahrirde tekrar bu ailenin üzerine kayıtlanmıştır. Ahmet Foni oğlu Tac üd-din Ebubekir'in bu köy ile bir alâkası olmak ihtimali de vardır.

4— Abdullah oğlu Sârim üd-din Yahya, Sad üd-din Mubarek'in azatlı kölesidir.

5— Hüsam üd-din Gündoğdu. Vesikada Elkabı (beylerin ifti-har ettiği Büyük bey) diye yazılan bu zatın Seyf üd-din Yusuf adında

²¹ Birinci Kılıç Arslan'ın kızı ile birinci Keykâvus'un ailesi ve Erzincan Meliki Fahrüd üd-din Behram şahın kızı adları ada Selçuk Hatun'dur.

²² Amasya tarihi cilt: II, s. 422.

bir oğlu olduğunu biliyoruz. Seyf üd-din Yusuf Zile'nin Öltenek köyünü 747 tarihinde Şeyh Nusret zaviyesine vakfetmiştir.

Vesikanın sonunda adları yazılı şahitler arasında mehazlarda adı geçen kimse bulunamadı.

Topografik durum :

Vesikamızda geçen yer adları şunlardır :

- 1— Tokat.
- 2— Arkın.
- 3— İsa Meşhet.
- 4— Kızılı kayası.
- 5— Seğirdicek.
- 6— Kasım.

Bunlardan İsa Meşhet, Seğirdicek, Kasım isimlerinin okunuşlarında tereddüt yoktur.

İsa Meşhet bugün Zile'nin İğdir nahiyesine bağlı Maşat, İsa-kebir, İsa sağır köylerine verilen eski isimdir. Tabiri diğerle eski İsa Meşhet köyü etrafında zamanla iki köy teşekkül etmiştir. Bugün Seğirdicek adında bir köy yoktur. Bu adın değişmiş olması gerekir. Kasım, Zile'nin İğdir nahiyesine bağlı bir köydür. Harfleri noktasız, mürekkebi silik olması yüzünden okunuşu şüpheli olan yer adları ise satış yapılan ve İsa Meşhet köyüne bağlı (Arkın) mezraası ile bunun hudutları arasında adı yazılan (Kızılıkayası) köyü idi. Bunları mahallinde incelemek müyesser olmadı²³. Fakat umumî olarak denilebilir ki, bahse konu olan çiftlik bugün malûm olan Kasım, Maşat ve İsa köyleri civarında bulunan bir arazi parçasıdır.

²³ Mahalli ile yapılan muhabere neticesine göre :

1— Vesikada adı geçen Arkın mezrası Küçükisa köyünün doğusundadır. Halen bu köy halkı tarafından ekilmektedir.

2— Arkın mezreasına hudut gösterilen (Kızılı kayası) Küçükisa köyünün doğusunda bir mevki olarak bilinmektedir.

3— Seğirdicek şeklinde okuduğumuz isim de bugün (Sivricek) diye söylenmekte imiş. Bu bilgileri gönderen Maşat=Meşhet köyü baş öğretmeni Rıza Öztaş'a teşekkürler ederim.